

Änglalådan - bisättningslådan

Vi kommer alla att dö – så mycket vet vi. 2018 dog drygt 92 000 människor här i landet och av dessa beräknas cirka 80 procent vara dödsfall som är förväntade, vilket vi kan läsa i socialstyrelsens databas. (socialstyrelsen.se) Vi har länge gömt undan döden, inte ens talat om den och rent av inbillat oss att den inte kommer att drabba 100 procent av oss människor. Det pågår en förändring av attityden till att öppet tala om döden. I dokumentärserien Meltzer & Döden möter Christine Meltzer personer som på olika sätt har en nära koppling till döden. Det verkar som om vi är på väg att åter få en öppenhet om döden som en del av livet. Det gör också att kunskaper om kulturella och existentiella frågor inom vård och omsorg blir allt mer viktiga i dagens samhälle. Det finns inte bara ett sätt att känna, tänka och reagera inför mötet med det oundvikliga - döden. Vi reagerar alla olika. Att visa respekt för såväl den döde som efterlevande är en del av undersköterskans arbetsuppgifter. Sedan 1992, efter den organisatoriska Ädelreformen, har kommunerna ansvar för vården av många svårt sjuka och döende i sina äldreboenden. Den palliativa vårdens värdegrund skiljer sig från vanlig vård och omsorg, och lyfter fram hela människans behov av att bli sedd, få känna närhet, respekt och empati i livets slut. Den döde ska tas om hand på ett så värdigt och naturligt sätt som möjligt.

Undersköterskan ska anpassa omhändertagandet till den döde och de anhörigas önskemål så långt det är möjligt. Att iordningställa den boendes rum utifrån etiska, estetiska och religiösa aspekter är ett sätt för personalen att visa den avlidne och dess anhöriga respekt.

Då vi två arbetat många år inom vårdsektorn har vi upplevt flera dödsfall, suttit med vid livets slut, stöttat anhöriga och sedan fått omhänderta den döde. Det är inte alltid vi haft tid att bearbeta våra egna känslor under arbetets gång. Vi har många gånger även sett att det är vikarier utan kännedom om den boende, som suttit och vakat vid personen vid livets slut. Trots utbildningar i kommuner är bristande kunskap i vårdfrågor, etik och bemötande ett påtagligt problem. Vilket socialstyrelsen konstaterade i rapporten Vård i livets slutskede (2006). När det gäller vak vid livets slut finns det lokala riktlinjer i Sundsvalls kommun, där det tydligt står att enhetschefen ansvarar för att fördela personal med kompetens för uppgiften. Det bör normalt vara personal på boendet som känner den enskilde och har erfarenhet samt kompetens för uppgiften som ska utföra åtgärden kring extra tillsyn eller ständigt närvarande personal. Kompetens, trygghet och motivation i utförande av uppgiften är därför av stor vikt för att kunna säkerställa den enskildes behov. Verkligheten idag på våra boende består av en alltmer ansträngd budget, lägre bemanning, sjukskrivningar och brist på kunnig och kompetent personal och även en brist på vikarier.

På många äldreboende finns s.k. Änglalådor, med ett innehåll som ska underlätta för personal att ge god omvårdnad vid livets slut och den avlidne ett värdigt farväl. Det är då viktigt att dessa innehåll kan ge ett stöd till personal att genomföra sina arbetsuppgifter, trots avsaknaden av erfarenheter.